Muharrem Ayı Ve Aşûre
Gönderen Kadir Hatipoglu - Ekim 31 2013 09:07:02

MUHARREM AYI VE AŞÛRE

            Her dinin ve milletin kendine has belirli günleri, geceleri, ayları vardır. Dinimiz İslâm’da da bu tür gün, gece ve aylar vardır. Şüphesiz insan için en değerli şeylerden birisi de zamandır. İnsanın yaşamı zamana bağlıdır. Yaşadığımız sürece geçirdiğimiz günler, haftalar, aylar ve yıllar, geçen zaman sürecini oluşturur. Bu sürece yönelik olarak da zamanı hatırlatan vurgulamalar yaparız. Hayat; insanın çalıştığı, beslendiği, dinlendiği ve uyuduğu süreçlerden oluşur. İnsan bu dünya hayatındaki yolculukta doğumundan ölümüne kadar fizîki yapısında olduğu kadar ruh, düşünce ve davranış yapısında da önemli değişikliklere uğrar. İnsan bu içinde bulunduğu zamanı çok iyi değerlendirmek, ders çıkarmak durumundadır, çünkü geçen zaman geri gelmez.   Sadi Şirazi zamanın değerlendirilmesi konusunda ‘En zor üç şey; sır saklamak, acıyı unutmak, ve boş zamanı değerlendirmek’ der.   Eflatun’ sormuşlar; ‘’ İnsanoğlunun sizi en çok şaşırtan iki davranışı nedir?, sorusunu şu şekilde cevaplandırmış: ‘Çocukluktan sıkılırlar ve büyümek için acele ederler. Ne var ki çocukluklarını özlerler. Para kazanmak için sağlıklarını yitirirler. Ama sağlıklarını geri almak içinde para öderler. Sonuçta ne bugünü, ne de yarını yaşarlar. Hiç ölmeyecek gibi yaparlar. Ancak hiç yaşamamış gibi ölürler.’’   Allah Teala Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyuruyor: إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ وَالْعَصْر ِ   “Andolsun asra ki insan gerçekten ziyan içindedir...”[1] âyetindeki “Asr” kelimesi, zaman, yıl, yüzyıl ve sonsuza dek, gece-gündüz, akşam-sabah, zeval ile gurup arası ve günün son saati gibi mânalara gelmektedir.   Muharrem ayı, tarih boyunca peygamberlerle ilgili birçok kurtuluş mucizelerinin yaşanmasına sebep oluşundan dolayı, tüm dinlerde de kutsal kabul edilmiş aydır. Muharrem ayı, Kur-an-ı Kerim’de kıymet verilen dört aydan biridir. Muharrem, sözlükte "haram kılınan, yasaklanan; kutsal olan, saygı duyulan" anlamlarına gelir. Kameri ayların birincisine verilen isimdir. Savaşmanın haram kabul edildiği dört aydan (Şevval, Zilkade, Zilhicce, Muharrem) birinin adıdır. Kur'an ve Sünnet'teki ifadesiyle eşhurü'l-hurum (haram aylar) olarak bilinen aylarının ilk üçü peşpeşe gelir, Receb ise ayrıdır.   نِعْمَتَانِ مَغْبُونٌ فِيهِمَا كَثِيرٌ مِنَ

النَّاسِ:
الصِّحَةُ
وَالْفَرَاغُ   “İki nimet vardır ki insanların çoğu bunların değerinden habersizdirler. Bunlar sağlık ve boş zamandır.”[2] buyurmak suretiyle zamanın ve sağlığın önemine dikkat çekmiştir. Allah Teala Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyuruyor: إِنَّ
عِدَّةَ
الشُّهُورِ
عِندَ اللّهِ
اثْنَا
عَشَرَ
شَهْراً فِي
كِتَابِ
اللّهِ
يَوْمَ
خَلَقَ
السَّمَاوَات وَالأَرْضَ
مِنْهَا
أَرْبَعَةٌ
حُرُمٌ
ذَلِكَ
الدِّينُ
الْقَيِّمُ
فَلاَ
تَظْلِمُواْ
فِيهِنَّ
أَنفُسَكُمْ
وَقَاتِلُواْ
الْمُشْرِكِينَ كَآفَّةً
كَمَا
يُقَاتِلُونَكُمْ
كَآفَّةً
وَاعْلَمُواْ أَنَّ اللّهَ
مَعَ
الْمُتَّقِينَ ‘’Gökleri ve yeri yarattığı günde Allah'ın yazısına göre Allah katında ayların sayısı on iki olup, bunlardan dördü haram aylarıdır. İşte bu doğru hesaptır. O aylar içinde (Allah'ın koyduğu yasağı çiğneyerek) kendinize zulmetmeyin ve müşrikler nasıl sizinle topyekün savaşıyorlarsa siz de onlara karşı topyekün savaşın ve bilin ki Allah (kötülükten) sakınanlarla beraberdir.’’[3]   Muharrem ayı İslam’dan önce de muhterem kabul edilmiş, bu ayda savaşmak haram olduğu

için bu aya “Muharrem” ismi verilmiştir. Hicrî takvimde yer alan ay isimlerinin milâdî V. yüzyılın başlarında Hz. Peygamber'in baba tarafından beşinci dedesi Kilâb b.Mürre tarafından belirlendiği nakledilmektedir. Muharrem ayının onuncu günü, aşure günüdür.   Kur'ân-ı Kerîm'de muharrem kelimesi ay ismi olarak geçmemekle birlikte saldırıya uğrama durumu hariç savaşın haram olduğu aylardan söz edilerek bu aylara saygı gösterilmesi emredilmiştir. İbn Abbas'tan (r.a), Fecr sûresinde üzerine yemin edilen "fecr"den (وَالْفَجْر=” Andolsun,Fecre,’’[4] maksadın muharrem ayı olduğu şeklinde bir yorum rivayet edilmiştir. Aynı sûrede yine üzerine yemin edilen on gecenin   (وَلَيَالٍ عَشْرٍ =”On geceye”[5](Fecr: 2)) muharrem ayının ilk on gecesi kabul edildiği de belirtilmiştir. Resûl-i Ekrem, muharrem ayını "Allah'ın ayı" olarak nitelendirmiştir. Muharrem ayını önemli kılan özellikleri şöyle sıralamak mümkündür: a)- Hicret,   b)- Hicri Yılbaşı, c)- Aşure Günü, (On Muharrem-Oruç)   d)- İlk cum’a namazı ve hutbe’dir.   a)- HİCRET   Sözlükte, "terketmek, ayrılmak, ilgisini kesmek" anlamına gelen hicran masdarından isim olan hicret, "kişinin herhangi bir şeyden bedenen, lisanen veya kalben ayrılıp uzaklaşması" demektir. Ancak hicret kelimesi daha çok "bir yerin terk edilerek başka bir yere göç edilmesi" anlamında kullanılır. Terim olarak genelde gayri Müslim ülkeden İslam ülkesine göç etmeyi, özelde ise Hz. Peygamberin ve Mekkeli müslümanların Medineye göçünü ifade eder.[6]   Allah Teala Kur’an-ı Kerim’de birçok Ayet-i Kerimede Hicret’den bahsediyor. Bunlardan bir Ayet-i Kerime’de şöyle buyuruyor: الَّذِينَ آمَنُواْ وَهَاجَرُواْ وَجَاهَدُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ أَعْظَمُ دَرَجَةً عِندَ اللّهِ وَأُوْلَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ

وَرِضْوَانٍ
وَجَنَّاتٍ
لَّهُمْ
فِيهَا
نَعِيمٌ
مُّقِيمٌ
خَالِدِينَ
فِيهَا
أَبَدًا
إِنَّ اللّهَ
عِندَهُ
أَجْرٌ
عَظِيمٌ   “İman edip de hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler, rütbe bakımından Allah katında daha üstündürler. Kurtuluşa erenler de iste onlardır. Rableri onlara, tarafından bir rahmet ve hoşnutluk ile, kendileri için, içinde tükenmez nimetler bulunan cennetler müjdeler. Onlar orada ebedî
       kalacaklardır. Süphesiz ki Allah katında büyük mükâfat vardır.”[7]   Hz. Muhammed (A.S), 13 yıllık çileli Mekke mücadelesinden sonra, müşriklerin suikast kararı almaları üzerine, vahiy ile durum kendisine bildirildi ve Mekke’den Medine’ye hicret etmesine izin verildi. Mekke’den ayrılırken mahsun bir şekilde, çok sevdiği anavatanı olan Mekke şehrine son defa bakıp: “Ey Mekke, bütün dünyada en çok sevdiğim yer senin topraklarındır, fakat senin evlatların, beni senin sınırların içinde huzur içinde yaşatmıyorlar” diyeceklerdi. Peygamberimiz Mekke'de doğmuş ve İslâmiyet'i tebliğ etmek üzere burada görevlendirilmişti. Hz. Peygamberin en büyük destekçisi olan amcası Ebu Talib'in ölümü, müşriklere fırsat verdi, onların işkence ve baskıları dayanılmaz hale geldi. Böyle bir ortamda İslam’ı tebliğ edemeyeceğini anlayan Peygamberimiz (a.s.), Taif'e giderek yeni bir çevrede İslam’ı anlatmaya çalıştı, ancak sert bir tepkiyle karşılaştı, Mekke'ye dönmek mecburiyetinde kaldı. Mekke müşriklerinin yaptıkları dayanılmaz hale gelince Peygamberimiz İslâm güneşini yaymak için başka çareler arıyordu. Hac münasebetiyle Mekke'ye gelmiş olan Yesrip (Medine) lilerden bazılarıyla Akabe denilen yerde iki defa toplantı yaptı. Onlara islamı anlattı ve müslüman olmalarını istedi. Onlar da islamı kabul ederek Medine'ye döndüler. Böylece İslâmiyet Medîne'ye girmiş oldu. Orada da müslümanlar Mus'ab b. Umeyr'in gayretiyle çoğalmaya başladı. Allah müşriklerin kararını Cebrâil aleyhi'sselâm aracılığı ile Peygamberimize bildiriyor ve Mekke'yi terkedip Medîne'ye hicret etmesini emrediyordu. Peygamberimiz de Mekke'den Medîne'ye göç etmek isteyenlere izin verdi ve şöyle buyurdu: “Sizin hicret edeceğiniz yerin iki kara taşlık arasında hurmalık bir yer olduğu bana gösterildi."   Peygamberimiz Mekke'den ayrılırken şu duygu dolu sözleri söyledi: "Ey Mekke, vallahi sen Allah katında yeryüzünün en hayırlı yerisin. Bana da en sevimli yerisin. Vallahi eğer buradan çıkmaya mecbur bırakılmasaydım, çıkmazdım." diyerek ayrıldı.   b)- HİCRİ YILBAŞI   Muharrem ayı, 12 ay ve 355 gün olan kameri yılın ilk ayıdır. Adından da anlaşılacağı üzere, kameri yılda güneşin değil ayın hareketleri esas alınmaktadır. Hicrî tarih, Hz. Muhammed (s.a.s.)' in Mekke'den Medine'ye

göç etmesi ile başlar. Hicretin takvim başlangıcı olarak kabul edilmesi, Hz. Ömer devrinde olmuştur. Onun devrine gelinceye kadar Araplar, düzenli bir tarih belirleme sistemine sahip değillerdi. Hz. Ömer devrinde, Hz. Peygamber’in Mekke’den Medine’ye hicret ettiği yıl (Miladi 622), İslâmî takvimin başlangıç yılı (Hicri) olarak, Muharrem ayı da bu takvimin ilk ayı olarak kabul edildi. O yıldan beri kullana geldi, ebediyete kadar da kullanılacaktır.   c)- AŞURE (ON MUHARREM-ORUÇ)   Hz. Peygamber (s.a.s.) Medine’ye hicret ettiği zaman, orada Araplarla birlikte yaşayan Yahudiler vardı. Bu Yahudiler, Hz. Musa ile İsrail oğullarının, Firavunun zulmünden Aşûre günü kurtulduğunu söylüyorlardı. Yahudileri, Hz. Peygamber yalanlamamış ve hatta bu yönde olumlu bir tavır sergilemiştir. Bunun yanı sıra tüm Samî dinlerde özel bir yere sahip görünen aşûre günü, Cahiliyye Araplarınca da önemli kabul edilmiştir. Hatta Resûl-i Ekrem’in de peygamberlik öncesi ve sonrası dönemde, bir süre bu günde oruç tuttuğuna dair rivayetlere de rastlanır. Medine döneminde bu orucu Müslümanlara tavsiye etmiştir. Muharrem ayı, Kur’an-ı Kerim’de kıymet verilen dört aydan biridir. Bu ayın en kıymetli gecesi de Aşure gecesidir. Muharrem ayının onuncu gecesi, Aşure gecesidir. Ertesi günü de Aşure günüdür. Aşure, İbranice “aşûr” sözcüğünden gelir. Türkçeye ise Arapçadan geçmiştir. Muharrem ayının onuna rastlayan aşûre gününün fazileti de o günde cereyan edegelmiş olaylardan kaynaklanmaktadır. Allahü Teâlâ, birçok duaları Aşure günü kabul etmiştir. Aşure günü oruç tutmak sünnettir. Resulullah Efendimiz aşure orucunu ihmal etmezlerdi. Sadece aşure günü değil, bir gün evveli ve bir gün sonrası ile birlikte üç gün boyunca oruç tutarlardı. Yalnız Aşure günü oruç tutmak mekruhtur. Bir gün öncesi veya bir gün sonrası ile tutulmalıdır! Aşure günüyle ilgili şu Hadis-i Şerifler bizlere yol göstermektedir: “Aşure günü oruç tutanın, bir yıllık günahları affolur”…   “Aşurenin faziletinden faydalanın! Bu mübarek günde oruç tutan, melekler, peygamberler, şehitler ve salihlerin ibadetleri kadar sevaba kavuşur.”   Cenâb-ı Hak, bu mübarek günde on peygamberine on büyük ihsanda bulunmuştur. Şöyle ki: 1- Hz. Adem (A.S.)’ın tevbesi bu gün kabul edilmiştir. 2- Hz. Nûh (A.S.)’ın gemisi bu günde, Cudî dağının üzerine, karaya oturmuştur. 3- Hz. İbrahim (A.S.) bu günde dünyaya gelmiştir. 4- Hz. Yakub (A.S.)’ın gözleri aşûre günü tekrar görmeye başladı. 5- Hz. Yunus (A.S.) balığın karnından bugün kurtulmuştur. 6- Hz. Yusuf (A.S.) kuyudan aşûre günü çıkarılmıştır. 7- Cenab-ı Hak, Musa (A.S.)’a aşûre gününde mucize ihsan etmiş, denizi yararak Firavun ve askerlerini sulara boğmuştur. 8- Hz. Davud (A.S.)’ın tevbesi bu gün kabul buyrulmuştur. 9- Hz. İsa (A.S.) aşûre günü doğmuş ve o günde de göklere kaldırılmıştır. 10- Hz. Peygamber (S.A.V.) Efendimizin tasavvur edilebilen gelmiş geçmiş bütün günahları aşûre gününde afv edilmiştir. Ayrıca, Hz. İdris (A.S.)’ın göklere kaldırılışının, Hz. Eyyüb (A.S.)’ın hastalıktan kurtuluşunun ve Hz. Süleyman (A.S.)’a saltanatının ihsan edilişinin de aşûre gününde vaki olduğu rivayet edilmektedir.[8]
أَفْضَلُ
الصِّيَامِ
بعْدَ

رَمضَانَ :
شَهْرُ
اللَّهِ
المحرَّمُ ،
وَأَفْضَلُ
الصَّلاةِ
بَعْد
الفَرِيضَةِ :
صَلاةُ
اللَّيْلِ "Ramazan orucu dışında en faziletli oruç, Allah'ın ayı muharremde tutulan oruçtur. Farzlar dışında en faziletli namaz da gece namazıdır."[9] Yahudiler sadece muharrem ayının onuncu günü oruç tutarlar, bizde müslümanlar olarak yahudilere benzememeliyiz. Aşure orucunun Muharrem ayının dokuzuncu, onuncu ve on birinci günlerinde tutulması tavsiye edilmiştir. Müstehap olan, aşure gününü ortalayarak, bir gün önce veya bir gün sonra oruç tutmaktır.

Bu günde oruçtan başka hayır, hasenat ve sadaka gibi güzel âdetlerin de yaşatılması isabetli ve yerinde olacaktır. Herkes imkânı nisbetinde ailesine, akraba ve komşularına ikramda bulunur; bugünlerin faziletini bildiren hâdiseleri hatırlayarak ihsanda bulunursa şüphesiz sevabını kat kat alacaktır.
        (Aşure Tatlısı)
          Aşure tatlısının tarihi;
İslami inanca göre Muharrem ayının onuncu günü, Hz. Nuh (a.s), Nuh tufanından sonra karaya ayak bastığında elinde kalan son malzemelerle bu tatlıyı (aşureyi) yapmıştır. Aşure genel olarak su, buğday, nohut, tozşeker, kuru fasulye, pirinç kullanılarak yapılır. İçine onlarca malzeme konulur. Konu komşuya, eşe dosta dağıtılarak günün anlam ve önemine münasip bir biçimde paylaşılır. Böylelikle bu önemli güne herkes ağız tadıyla girer. Bilhassa, Peygamberimiz, mü'minin aile efradına Âşura Gününde her zamankinden daha çok ikramda bulunmasını tavsiye etmiştir. Resulullah Efendimiz Aşure günüyle ilgili olarak şöyle buyurmuştur: "Her kim Aşura Gününde ailesine ve ev halkına ikramda bulunursa, Cenab-ı Hak da senenin tamamında onun rızkına bereket ve genişlik ihsan eder."[10] Bu aile mefhumunun içine akrabalar, yetimler, kimsesizler, komşular da girmektedir. Bir başka Hadis-i Şeriflerinde; Âşura Gününde tutulan orucun Allah katında, o günden önce bir senenin günahlarına keffaret olacağını kuvvetle ümit ediyorum.” [11]
                                                  Bu hususta Hazret-i Âişe validemiz şöyle demektedir:

"Âşûrâ, Kureyş kabilesinin Cahiliye döneminde oruç tuttuğu bir gündü. Resulullah da buna uygun hareket ediyordu. Medine'ye hicret edince bu orucu devam ettirmiş ve başkalarına da emretti. Fakat Ramazan orucu farz kılınınca kendisi Âşûrâ gününde oruç tutmayı bıraktı. Bundan sonra

Müslümanlardan isteyen bugünde oruç tuttu, isteyen tutmadı."[12]

              d) – KERBELÂ FÂCİÂSI   İslam tarihine kara bir leke olarak geçen Kerbela hadisesir. İslam'a ve Hz. Peygamber'e bağlı olduğunu söyleyen her kesimden insanın bu acı olaydan ders çıkartması gerekir. Müslüman alemi arasında fitneye sebep olan Kerbela hadisesinin Hicri 61, Miladi 680 yılında yaşanmıştır. "Kerbela'da Peygamberimiz'in torunu Hz. Hüseyin ile aile fertlerinden 70 kişi şehit edildi. Kerbela olayında önemli rol alan Amr İbni As ölüm döşeğinde, gözleri yaşlı bir vaziyette 'Hz. Muaviye'nin tahtını kurtardım, ama benim halim nice olacak?' diyerek pişmanlığını dile getirmiştir. Kerbela vakası İslam tarihine, gönülleri sızlatan acı bir facia olarak geçmiştir. Netice itibarı ile çeşitli dini ve siyasi olayları tetiklemiştir. Tüm İslam alimleri Kerbela olayını Emeviler devrinde 1'ci Yezid'in iktidarı esnasında, Ubeydullah bin Ziyad'ın Kûfe valisi olduğu zaman işlenmiş büyük bir cinayet olduğunda hemfikirdirler. Çünkü bu olayda başlar vücuttan ayrılmış, mübarek başların yere düşmesiyle de Emevi iktidarı sallanmıştır. Hazreti Hüseyin'in mübarek başının gövdesinden ayrılmasından alınacak dersler vardır. Çünkü, Hazreti Hüseyin kendini öne çıkarsaydı o da saltanata tabi olurdu. Son Peygamber'in torunu kendini öne çıkarmamış, hak ve hakikatın ortaya çıkması için mübarek başını ve canını feda etmiştir." Bu ciğer dağlayan ve acısı halen ilk günkü gibi devam eden üzücü olay, hem Hz.Peygamber ailesini “âl-i beyti”ni hem de Peygamber ve ehl-i beytini seven mü’minleri üzüntüye boğmuş ve asırlardır Ümmet-i Muhammed’in gönlünde silinmez izler bırakmıştır.   Kerbela Faciasından Alınması Gereken Ders: Bizler birer müslüman olarak uyanık olmalıyız, düşmanların hile ve tuzaklarına fırsat vermemeliyiz. Bizler müslüman ve vatandaş olarak birbirimize kenetlenip birlik ve beraberliğimizi muhafaza etmek durumundayız. Birlik ve beraberliğimizi karşılıklı sevgi, saygı, hoşgörü, kardeşlik ve dayanışma gibi güzel hasletlerle güçlendirmek zorundayız. Peygamberimiz (s.a.v.)’i, Ehli Beytini, Ashab-ını sevmeli ve onlara her zaman saygı duymalı birini diğerinden ayırt etmemeliyiz. Bilhassa bu günlerde; Peygamberimiz (s.a.v.)’e bol bol salavât getirmeli, Kur’an-ı Kerim’e, ve O’nun sünnetine sımsıkı sarılmalı, O’nun Âl ve Ashab-ını hayırla yâd etmeli, İslam’ı Onlar gibi yaşamaya çalışmalıyız. Kerbela ve bütün şehitlerimize Yüce Allah’dan rahmet diliyoruz. Bu günlerin, gecelerin birlik ve beraberliğimize vesile olmasını Allah (c.c.)’dan niyaz ediyoruz.

          HAFIZ İLHAMİ TEMEL

                  MEDİNE CAMİİ İMAM-HATİBİ   ÜMRANİYE / İSTANBU

[1] - (Asr, 103/1) [2] - (Buhâri, Rikâk, 1; VII, 170) [3]- (Tevbe;36) [4] - (Fecr: 1) [5] - (Fecr: 2) [6]- (TDVİslam Ansiklopedisi, "hicret" maddesi, c. 17) [7]- (Tövbe, 9/ 20-22) [8]- (Ayni, Umdetü’l-Kari, Savm: 69, 8/233.) [9]- (R.Salihin) [10]- (et-Tergîb ve'l-Terhİb, 2:116) [11]- (S.Müslim Şerhi,C,6; S,141)   [12]- (Buhari, Savm: 69.)

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler